

Self-Direction in Learning, Self-Planning and Self-Evaluation in the Days of Corona and Post-Corona among Students

Meysareh Keramati ^{1*}

1 Secretary of Education, District 15, Tehran

* **Corresponding author:** Secretary of Education, District 15, Tehran

Received: 2022-07-05

Accepted: 2022-07-23

Abstract

Abstract The current research on the topic of remote self-management and self-planning is a topic that many researches are written about. Also, regarding the issue of self-evaluation in virtual space and examining the relationships and their effects on each other, there is a lot to think about. Researchers in the field of educational management have always exposed their scientific and research studies to the audience of this field. In the recent academic year, after the spread of the corona disease in the country, in order to take care of the students who are great social assets, I, like other colleagues, decided to carry out a part of our education far away from school. In the current research, an attempt has been made to expand this issue more and more precisely. In this research, due to the spread and epidemic of corona disease and demotivation of students, it is necessary to think of training for students so that they can study with interest in any situation and be able to plan for themselves and use learning tools. . Because today's policy in education is that we should not close education, and if schools are closed for taking care of students, education should continue and all processes should continue as before the holidays.

Keywords: Training, Education, Students, Corona

راههای ایجاد و تقویت خود راهبری در یادگیری، خود برنامه ریزی و خود ارزشیابی در ایام کرونا و پسا کرونا در دانش آموزان

میسره کرامتی^{۱*}

^۱ دبیر آموزش و پرورش منطقه تهران ۱۵

* نویسنده مسئول: دبیر آموزش و پرورش منطقه تهران ۱۵

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۵/۰۱

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۴/۱۴

چکیده

پژوهش حاضر با موضوع خود راهبری و خود برنامه ریزی از راه دور موضوعی است که در رابطه با آن پژوهش های زیادی نگارش می شود. همچنین در رابطه با موضوع خود ارزشیابی در فضای مجازی و بررسی روابط و تاثیرات آنها بر روی هم نیز جای بسی تامل است. پژوهش گران در رشته مدیریت آموزشی همواره بررسی های علمی و پژوهشی خود را در این رابطه در معرض مخاطبین این رشته قرار داده اند. در سال تحصیلی اخیر پس از شیوع بیماری کرونا در کشور برای مراقبت از دانش آموزان که سرمایه های بزرگ اجتماعی هستند، بنده هم مانند سایر همکاران تصمیم گرفتم بخشی از آموزش و تربیت مان را در فضای دور از مدرسه به مرحله انجام برسانیم. در پژوهش حاضر تلاش شده است که این موضوع بیشتر و دقیق تر بسط داده شود. در این پژوهش با توجه به شیوع و همه گیری بیماری کرونا و بی انگیزه شدن دانش آموزان باید به فکر آموزش هایی به دانش آموزان بود تا در هر شرایطی با علاقه به درس بپردازند و بتوانند برای خود برنامه ریزی کنند و رابدهای یادگیری را به کار گیرند. چرا که سیاست امروز در آموزش و پرورش این است که نباید آموزش را تعطیل کنیم و اگر به خاطر مراقبت از دانش آموزان مدارس تعطیل شده است باید آموزش جریان داشته باشد و همه فرایندها مطابق قبل از تعطیلات تداوم داشته باشد.

واژگان کلیدی: آموزش، تعلیم، تربیت، دانش آموزان، کرونا

تمامی حقوق نشر برای فصلنامه رویکردی نو در علوم تربیتی محفوظ است.

مقدمه

پژوهشگران و محققین برتر در رشته مدیریت آموزشی در طول سالیان متوالی سعی بر این داشته اند که مطالعات گسترده ای بر روی خود راهبری و خود برنامه ریزی از راه دور و زیر مجموعه های پژوهشی آن داشته باشند. به طور قطع به یقین باید گفت که موضوع خود راهبری و خود برنامه ریزی از راه دور و پرداختن و وجوه مختلف و جنبه های گوناگون تحقیقاتی در این

رابطه می تواند راهگشای دقیقی در رابطه با علم آموزان عرصه مدیریت آموزشی باشد [۱].

به جرئت می توان گفت که پرداختن به موضوع خود راهبری و خود برنامه ریزی از راه دور یکی از اساسی ترین مسائلی است که می توان در مدیریت آموزشی به آن پرداخت و همچنین در این رابطه موضوع مهمی که جای بحث دارد موضوع خود ارزشیابی در فضای مجازی است. پرداختن به این موضوع می

پژوهشگران رشته مدیریت آموزشی دارد. آنچه حائز اهمیت است پرداختن به موضوع خود راهبری و خود برنامه ریزی از راه دور و همچنین موضوعاتی چون خود ارزشیابی در فضای مجازی می تواند افق های تازه ای را در عرضه مدیریت آموزشی در پیش روی اندیشمندان باز کند. بنا بر این نیاز است که به موضوع خود راهبری و خود برنامه ریزی از راه دور و خود ارزشیابی در فضای مجازی به صورت گسترده تری پرداخته شود و این موضوع به مسائل پیش رو و چشم انداز های پژوهشی آتی بسط داده شود [۳].

امر تعلیم و تربیت، مشارکت جدی و همه جانبه را می طلبد که در یک سوی آن اولیا، یعنی نخستین معلمان فرزندان در خانه هستند و در سوی دیگر مربیان، یعنی معلمان دانش آموزان در آموزشگاه قرار دارند. اولیا و مربیان، همواره در تکوین تعلیم و تربیت فرزندان در تعامل هستند؛ بدین صورت که حاصل تربیت فرزندان در خانواده ها، به عنوان پیش نیاز و خمیرمایه شروع کار معلمان در مدارس است و حاصل کار مربیان در مدارس، تربیت اعضای مفید و آشنا به وظایف برای نهاد خانواده و اجتماع است. این تعامل و داد و ستد خانه و آموزشگاه یا اولیا و مربیان، تعاملی پیوسته و همیشگی است و محصول آن، تربیت نسلی پویا، با نشاط، دانش پژوه و با کفایت است که نقش مؤثری در سازندگی و خودکفایی کشور بر عهده خواهند داشت. متأسفانه در سال تحصیلی اخیر متوجه شیوع بیماری کرونا در ابعاد وسیعی شده ایم و می بایست تمام تلاش خود را در جهت آموزش دانش آموزان بدور از حضور در مدارس و جمع و تشدید بیماری نماییم. سیاست امروز در آموزش و پرورش این است که نباید آموزش را تعطیل کنیم و اگر به خاطر مراقبت از دانش آموزان مدارس تعطیل شده است باید آموزش جریان داشته باشد و همه فرایندها مطابق قبل از تعطیلات تداوم داشته باشد. بدون شک شیوع ویروس کرونا در طول ماه های اخیر جان تازه ای به آموزش آنلاین داده است. این شیوه از آموزش باید به عنوان گزینه ای جدی برای موسسه های مختلف و مراکز آموزشی مورد بررسی قرار گیرد. در غیر این صورت موجب فرصت سوزی بزرگی خواهد شد. هزینه های پایین تشکیل کلاس های آنلاین هر برندی را وسوسه خواهد کرد. نکته مهم در این میان تلاش برای اجرای هرچه زودتر ایده مان در عرصه کسب و کار است. به این ترتیب ما شانس مناسبی برای بهره مندی از شرایط موجود خواهیم داشت. آموزش های مجازی البته با تمام وجود مشکلات و کاستی هایی که دارد با ابتکار و خلاقیت معلمان در جریان است و آنها بدون آمادگی قبلی وارد میدان آموزش مجازی شده اند و در این میان هر معلمی سعی می کند با خلاقیت خود، روش های مختلفی را در آموزش مجازی به کار بگیرد. درباره مشکلات

تواند راهبرد های آموزشی غیر قابل وصفی را در اختیار پژوهشگران قرار دهد [۲].

یکی از مهمترین مسائل پیرامون خود راهبری و خود برنامه ریزی از راه دور موضوع خود ارزشیابی در فضای مجازی است که می تواند نقش تعیین کننده ای را در رابطه با نتایج پژوهش های پژوهشگران مدیریت آموزشی ایفا نماید. پژوهشگران مدیریت آموزشی بر این باورند که در رابطه با خود راهبری و خود برنامه ریزی از راه دور می توان پژوهش های علمی و مسائل پرمغز و پر محتوایی را ارائه نمود که یکی از مهمترین این وجوه قابل پژوهش مدیریت آموزشی است [۸].

همانگونه که واقفیم در رشته مدیریت آموزشی فاکتور ها و محور های پژوهشی بیشماری وجود دارد که پرداختن به هر کدام از آن موارد می تواند یک سری از مشکلات اساسی را از نظام آموزشی و پرورشی کشور ما برطرف نموده و مرتفع سازد. چرا که متأسفانه در کشور ما از کمبود منابع مطالعاتی رنج می بریم و خصوصاً در مدیریت آموزشی هنوز خیلی مانده است که به نقطه قابل اعتماد و امیدوار کننده ای برسیم. بنا بر این نیاز است که در این رابطه در رشته مدیریت آموزشی تحقیقات و پژوهش های قابل قبولی صورت گیرد [۲].

در روزها و ماه های اخیر بخش هایی از آموزش های مجازی در تعطیلات طولانی مدتی که بر اثر شیوع ویروس کرونا به مدارس تحمیل شد فصل جدیدی از آموزش ها را رو به مدارس کشور گشود، آموزش هایی که در برخی از کشورها سالهاست اجرا می شود اما در کشور ما تجربه جدیدی است و در تعطیلات اخیر برای نخستین بار به صورت گسترده تجربه شد.

البته پیش از این و در دوران جنگ، تجربه آموزش تلویزیونی دانش آموزان را داشتیم و این بار با تحمیل تعطیلات طولانی مدت یک بار دیگر از ظرفیت تلویزیون برای آموزش دانش آموزان استفاده شد و البته در کنار آن فضای مجازی نیز بستری شده است تا معلمان به آموزش مجازی دانش آموزان بپردازند.

در سال تحصیلی اخیر بعد از گذشت نیمسال اول تحصیلی متأسفانه شاهد شیوع گسترده بیماری کرونا در جهان و بالطبع کشور عزیزمان شدیم. با توجه به اینکه به خاطر پیشگیری از این بیماری مدارس تعطیل شدند و به ناچار آموزش به تعویق می افتاد، بنده تصمیم گرفتم که به بهترین شیوه ممکن آموزش های لازم را در زمان همه گیری بیماری کرونا به دانش آموزان عزیز بدهم. بنا بر این پژوهش خود را در این راستا شروع نمودم.

آمار ها نشان می دهد موضوع خود راهبری و خود برنامه ریزی از راه دور یکی از اساسی ترین موضوعاتی است که جای بحث دارد و نقش تعیین کننده ای در نظرات اندیشمندان و

موجود، عمده مشکل به فراهم نبودن بستر کار برمی‌گردد، سرعت پایین اینترنت، نبود یک شبکه داخلی که دانش‌آموزان رغبت به عضویت در آن داشته باشند از سایر مشکلات است، اتفاقی که در آموزش مجازی شاهد هستیم این است که حجم بالایی از کار مبتنی بر خلاقیت شخصی معلم‌هاست. هر فردی، با توجه به بضاعت شخصی خود، میزان و نحوه آشنایی با فناوری‌های جدید و نیز دسترسی به امکانات، سعی در پیش‌برد کار تدریس دارد.

پیشینه تحقیق

آنچه حائز اهمیت است این است که خود راهبری و خود برنامه ریزی از راه دور و موضوعات مربوط به آن تاثیر قابل ملاحظه ای در مسائل پژوهشی در رشته مدیریت آموزشی دارد. مسائلی که در این رابطه مورد بحث است شامل موارد زیادی می باشد که هر یک رابطه مستقیم و معنا داری با قضیه مذکور دارند. در این میان می توان به مقوله خود ارزشیابی در فضای مجازی اشاره نمود. در واقع مقوله خود ارزشیابی در فضای مجازی از دیدگاه پژوهشگران موضوع ای غیر قابل اجتناب پیرامون خود راهبری و خود برنامه ریزی از راه دور می باشد. باید گفت موضوع خود ارزشیابی در فضای مجازی این موضوع را ثابت می کند که می توان در رشته مدیریت آموزشی افق های تازه ای را بر روی محققین باز کرد [۲].

اگرچه عمده تحقیقات انجام یافته ی مرتبط، به چگونگی رابطه در این مقوله پرداخته‌اند، اما مطالعات محدودی به بررسی متغیر- های همبسته با آن اختصاص یافته‌اند که اساس ارائه‌ی یک رویکرد پیشگیرانه و مداخله‌ای مؤثر است، به ویژه آنکه شکل پژوهشگری در رابطه با خود راهبری و خود برنامه ریزی از راه دور و ماهیت آن در سال‌های اخیر تغییر یافته است. اکثر محققان توافق دارند که مبحث خود راهبری و خود برنامه ریزی از راه دور و رابطه آن با خود ارزشیابی در فضای مجازی از مهمترین مسائل مورد انتظار در جامعه پژوهشی است [۳].

اثر بخشی رابطه های غیر قابل اجتناب خود راهبری و خود برنامه ریزی از راه دور و خود ارزشیابی در فضای مجازی توسط طیف وسیعی از پژوهش های علمی و آموزشی گزارش شده است که از جمله آن‌ها به این موارد می توان اشاره کرد: بررسی رابطه خود راهبری و خود برنامه ریزی از راه دور و خود ارزشیابی در فضای مجازی [۴]، اهمیت نگرش پیرامون خود راهبری و خود برنامه ریزی از راه دور [۵، ۶]، خود راهبری و خود برنامه ریزی از راه دور و مسائل مرتبط [۷]، موضوع خود راهبری و خود برنامه ریزی از راه دور در مدیریت آموزشی [۸]، تحلیل خود ارزشیابی در فضای مجازی و رابطه با خود راهبری و خود برنامه

ریزی از راه دور [۹] تحلیل موضوع خود راهبری و خود برنامه ریزی از راه دور [۱۰] و تحلیل خود ارزشیابی در فضای مجازی در رشته مدیریت آموزشی [۱۱].

یکی از بهترین روش‌های پژوهش پیرامون خود راهبری و خود برنامه ریزی از راه دور، استفاده از نظرات پژوهشگران موفق است. با توجه به اینکه مسائل مربوط به خود راهبری و خود برنامه ریزی از راه دور ابعاد و جنبه های مختلفی را در بر می - گیرد، لذا ارائه‌ی اطلاعات جامع از فاکتورهای تحقیقاتی مربوط به آن دشوار است [۱۲].

از نظر نوایخش (۱۳۹۴) [۱۱]، پژوهش پیرامون خود راهبری و خود برنامه ریزی از راه دور خود‌گزینشی^۱ و خود‌هدایتی^۲ است، که دارای ساختار و قاعده می باشد؛ قاعده‌ای که حاصل تراوش ذهن اندیشمندان است، ماهیتی متفاوت و پیامدهای آموزشی سودمندی دارد.

تاکنون در جامعه ما درباره ی موضوع خود راهبری و خود برنامه ریزی از راه دور در موسسات آموزش عالی و تاثیر آن بر خود ارزشیابی در فضای مجازی و عملکرد آن ها بررسی چندانی صورت نگرفته است فقدان ابزار مناسب برای ارزیابی پژوهش های صورت گرفته و استفاده از آن در فعالیت های آموزشی، کنفرانس ها و فراخوان های علمی و آموزشی به شدت به چشم می خورد.

بسیاری از تحقیقاتی که در موسسات آموزش عالی صورت گرفته است بیشتر در مورد خود ارزشیابی در فضای مجازی و به صورت تئوری متمرکز است. اگر هر یک از راهبردهای اجرائی شده به طور کامل انجام نشود، شاید دیگر زمان آن رسیده باشد که به دنبال شناخت راهکارها و هم چنین احتمالات جدیدتری برای مشخص کردن مسائل پژوهشی مربوط باشیم. با وجود اینکه مطالعات کمی و کیفی متعددی در مورد خود راهبری و خود برنامه ریزی از راه دور وجود دارد اما بیشتر پژوهش ها در این زمینه کمی بوده است و در آن ها به موضوعات فرآیند خود ارزشیابی در فضای مجازی که به عنوان یک فاکتور اصلی در خود راهبری و خود برنامه ریزی از راه دور مطرح می باشد توجه نشده است. با توجه به اثرات پژوهش علمی پیرامون مسائل خود راهبری و خود برنامه ریزی از راه دور و خود ارزشیابی در فضای مجازی لازم و ضروری بود تا در جهت روشن شدن چگونگی بررسی این موضوع پژوهش هایی انجام شود. با توجه به عدم پژوهش‌های کافی در زمینه خود راهبری و خود برنامه ریزی از راه دور و نیز جدید بودن اجرای این پژوهش در جامعه مورد مطالعه، پژوهش حاضر با هدف مذکور اجرا گردید [۱].

در رابطه با مشکل حاضر در کشور و اهمیت آموزش دانش آموزان باید خاطر نشان نمود که این عرصه‌ای است که

مدیران و معاون‌های آموزشی مدارس نیز در این ایام بیکار نبوده‌اند و در راستای تعلیم و تربیت دانش‌آموزان وظایف زیر را برعهده دارند:

نظارت بر گروه‌های درسی که در شبکه‌های اجتماعی ایجاد شده است.

نظارت بر محتوای درسی که در گروه‌های درسی قرار می‌گیرد. نظارت بر ارسال درسنامه به دانش‌آموزان مناطقی که دسترسی به اینترنت ندارند.

معلمی فقط سر کلاس بودن و آموزش کتاب‌ها و محتوای درسی نیست و معلم در هر مکان و زمان برای پیشرفت دانش‌آموزان خود فداکاری و خدمت می‌کند کودکان و نوجوانان امروز، شهروندان جهانی، عاملان قدرتمند تغییر و نسل آینده‌ی مراقبین، دانشمندان و پزشکان جهان ما هستند. هر بحران، فرصتی است برای کمک به کودکان و نوجوانان برای یادگیری، تمرین مهربانی و شفقت، و افزایش تاب‌آوری و در نهایت، ساختن جامعه‌ای امن‌تر و دلسوزتر. داشتن اطلاعات درست درباره بیماری کرونا به از بین بردن ترس و نگرانی‌های دانش‌آموزان نسبت به بیماری کمک می‌کند و آنها را برای مقابله با هرگونه پیامد ثانویه بیماری بر زندگی‌شان آماده می‌سازد. همانطور که می‌دانیم کرونا دسته‌ای از بیماری‌های سرماخوردگی است که ما پیش از این با نوع آنفلوآنزا و سارس آن آشنا بودیم. اما این نوع جدید کووید ۱۹ نام گرفته است. کرونا ویروس اولین بار در سال ۱۹۶۵ میلادی مشاهده شد و تا سال ۱۹۸۰ مطالعه بر روی این دسته از ویروس‌ها ادامه داشته است. پرندگان و پستانداران به طور معمول هدف شیوع این بیماری اند. گفته می‌شود که تا اکنون هفت مدل کرونا ویروس کشف شده است.

از نظر واژه شناسی کرونا به معنی تاج است. چون ویروس کرونا شبیه به تاج است به این نام خوانده می‌شود. کووید ۱۹ در اوایل سال ۲۰۱۹ میلادی یعنی همین دو سه ماه پیش در چین شیوع پیدا کرد.

بیماری کرونا کووید ۱۹ پیش از این در حیوانات مشاهده شده بود. اما در انسان برای اولین بار است که این بیماری مشاهده می‌شود. خوشبختانه ویروس کرونا کووید ۱۹ کم‌خطرتر از انواع قبلی آن است و با رعایت نکات بهداشتی فردی و جمعی می‌توان از شیوع و گسترش آن جلوگیری کرد.

در چند ماه و خصوصا چند هفته اخیر همه‌گیری بیماری کووید-۱۹ به یک بحران بین‌المللی تبدیل شده است. صرف‌نظر از تمام پیامدهای اجتماعی، اقتصادی و بهداشتی ناشی از آن، یکی از محسوس‌ترین نتایج آن تحت تاثیر قرار دادن نظام‌های آموزشی در حداقل ۴۹ کشور از پنج قاره (تا این لحظه بنابر آمار یونسکو)

بایدخلاقیت و شایستگی‌ها را نشان بدهیم و معیار ارزیابی باید همین باشد و روش‌هایی پیدا کنیم که مطمئن باشیم این کار به درستی انجام می‌گیرد. امروز زمان اثبات شایستگی است و باید واکنش سریع و سنجیده به شرایط داشته باشیم و باید نشان بدهیم که می‌توانیم در شرایط متفاوت تعادل برقرار می‌کنیم و کار آموزش را به دقت انجام می‌دهیم.

امروز زمان کسب سرمایه اجتماعی و ارتقای آن باشیم و باید با مراقبت از دانش‌آموزان سرمایه اجتماعی کسب کنیم و خانواده‌ها بایدحضور ما را حس کنند. معیار درست بودن کار ما این است که تک تک خانواده‌های شهادت بدهند که کار را به درستی انجام می‌دهیم و ماموریت ما این است که انجام مطلوب این ماموریت را پیگیری کنیم.

باید تا پایان سال تحصیلی بودجه بندی و زمان بندی دروس را انجام دهیم تا کاستی‌های دو هفته اخیر جبران شود و ما باید این اقدامات را شبانه روز پیگیری کنیم. تلاش کنیم تا آموزش و پرورش برای مشکلات جامعه پاسخ مطلوب و مناسبی پیدا کند چراکه فرهنگیان همیشه بهترین گروه مرجع جامعه بودند و مورد اعتماد جامعه هستند و باید این اعتماد افزایش پیدا کند. شرایط فعلی می‌تواند محک خوبی برای انجام اقدامات، مشارکت متوازن و پاسخگویی فرا دستگاهی باشد. اقدامات دیگر دستگاه‌ها برای تحقق برنامه‌های آموزش و پرورش را باید مغتنم دانست و متقابلاً آموزش و پرورش هم باید با تنظیم گری و تدوین سازوکارها و چارچوب‌های همکاری از حیث محتوایی، فنی، اقتصادی، اجتماعی، مدیریتی و... استمرار فرآیند یادگیری موثر را بر بستر فضای مجازی در شبکه رشد و شاهد، شبکه ملی یادگیری کشور را فراگیر نماید.

کاستی‌های برنامه ریزی جهت آموزش مجازی و از راه دور را در عوامل ذیل می‌توان یافت:

ضعف آموزشگاه در برقراری ارتباط با اولیاء و اطلاع رسانی صحیح و به موقع در زمان قرنطینه خانگی
ضعف در برنامه ریزی و عملکرد یا ناهماهنگی در نگرش‌ها و تصمیم‌گیری‌ها

فعال نبودن دانش‌آموزان برنامه ریزی جهت آموزش مجازی و از راه دور

نبود امکانات برای جلب اولیا به مشارکت برنامه ریزی جهت آموزش مجازی و از راه دور

راه اندازی کانال‌های آموزشی مجازی توسط معلمان و پی‌گیری آموزش دروس مختلف نیز مکملی بر آموزش‌های مجازی سراسری شده‌است و این امر نشان می‌دهد که معلمان هنگام تعطیلی مدارس هم از وظایف‌شان غافل نشده‌اند.

بوده است. مدارس و دانشگاه‌های ۲۹ کشور تا کنون به طور سراسری تعطیل شده و بیش از ۳۹۱ میلیون دانش‌آموز و دانشجو در این کشورها و از جمله در ایران بیش از ۱۴ میلیون دانش‌آموز و نزدیک به ۳,۷ میلیون دانشجو خانه‌نشین گشته‌اند. تعطیلی سراسری مدارس ولو به مدت کوتاه و در واکنش به یک اضطرار خسارات سنگینی را بر جامعه و اقتصاد وارد می‌کند و البته مانند بسیاری مسائل دیگر کودکان و خانواده‌های فقیر و محروم را بیش از دیگران در تنگنا قرار می‌دهد.

برخی از پیامدهای منفی تعطیلی مدارس از قول یونسکو عبارتند از:

توقف در یادگیری: مدارس و دانشگاه‌ها به طور معمول مسئول آموزش و انتقال دانش و مهارت‌های مورد نیاز برای رشد و پیشرفت کودکان و جوانان همچنین توسعه کشورها هستند. تعطیلی مدارس خصوصا برای دانش‌آموزانی که عملکرد تحصیلی ضعیف‌تری دارند و نیازمند مداومت در یادگیری و رسیدگی و پیگیری توسط معلم هستند، اثرات منفی بیشتری باقی می‌گذارد و آنها را از ریتم درسی عقب می‌اندازد.

از مهمترین راهکارها در امر آموزش در این برهه آموزش مجازیست. چرا که در این ایام، آموزش مجازی را همانند روش کلاس درس معکوس اجرا کنند. یکی از آبخورهای فکری کلاس درس معکوس، «رویکرد یادگیری تلفیقی/ ترکیبی» است که طی آن تدریس و سخنرانی به کمک تدریس برخط (آنلاین) و امکانات فناوری اطلاعات و ارتباطات به بیرون از کلاس درس محول می‌شود. از دیگر مبانی نظری مستتر در ژرفنای کلاس درس معکوس می‌توان به راهبرد «آموزش از طریق گروه همسالان» اشاره کرد و مبانی نظری بارز دیگر در روش کلاس درس معکوس برگرفته از روش ساختارگرایی است و الگوی برنامه‌ریزی درسی در کلاس درس معکوس شامل یک تغییر در ساختار کلاس درس خواهد شد که نقش‌ها و مسئولیت‌های متفاوتی از قبیل مدیریت گروه‌های علمی، نظارت بر روند پیشرفت درسی دانش‌آموزان، تهیه نوار ویدیو یا پاورپوینت یا جزوه درسی برای مبحث درسی جدید را برای معلم به منظور استفاده خارج از کلاس شاگردان و یادگیری دانش‌آموزاندر خارج از کلاس درس ایجاد می‌کند. فضای مجازی ظرفیت مناسبی برای تداوم تحصیل علم و دانش است و باید از این فرصت استفاده کرد.

مهمترین راهکارها در امر آموزش در این برهه آموزش مجازیست. چرا که در این ایام، آموزش مجازی را همانند روش کلاس درس معکوس اجرا کنند. یکی از آبخورهای فکری کلاس درس معکوس، «رویکرد یادگیری تلفیقی/ ترکیبی» است

که طی آن تدریس و سخنرانی به کمک تدریس برخط (آنلاین) و امکانات فناوری اطلاعات و ارتباطات به بیرون از کلاس درس محول می‌شود. از دیگر مبانی نظری مستتر در ژرفنای کلاس درس معکوس می‌توان به راهبرد «آموزش از طریق گروه همسالان» اشاره کرد و مبانی نظری بارز دیگر در روش کلاس درس معکوس برگرفته از روش ساختارگرایی است و الگوی برنامه‌ریزی درسی در کلاس درس معکوس شامل یک تغییر در ساختار کلاس درس خواهد شد که نقش‌ها و مسئولیت‌های متفاوتی از قبیل مدیریت گروه‌های علمی، نظارت بر روند پیشرفت درسی دانش‌آموزان، تهیه نوار ویدیو یا پاورپوینت یا جزوه درسی برای مبحث درسی جدید را برای معلم به منظور استفاده خارج از کلاس شاگردان و یادگیری دانش‌آموزان در خارج از کلاس درس ایجاد می‌کند. فضای مجازی ظرفیت مناسبی برای تداوم تحصیل علم و دانش است و باید از این فرصت استفاده کرد.

وظیفه معلمان در این ایام عبارت است از:

- قرار دادن مطالب درسی مناسب و مفید برای دانش‌آموزان
- تسهیل در آموزش با ارایه پاسخ آسان به اشکالات دانش‌آموزان
- معلمان در صورت نیاز می‌توانند برای تهیه مطالب آموزشی از سایت‌های علمی آموزشی رایگان استفاده کنند.
- اکنون با فعال‌شدن آموزش‌های مجازی از دلواپسی خانواده‌ها برای فرزندانشان کاسته شده‌است.
- وظیفه اولیا همراهی با معلمان و دانش‌آموزان است. به این منظور لازم است تا با نظارت و هشیاری کامل، اینترنت را در اختیار فرزندان‌شان قرار دهند.
- با ابتکاراتی قابل توجه با تشکیل گروه‌های درسی در شبکه‌های اجتماعی سعی در تداوم امر آموزش و برقراری ارتباط هرچه بیشتر مجازی با دانش‌آموزان دارند با ارایه تکالیف و رفع اشکالات درسی در شبکه‌های اجتماعی فرایند تعلیم و تربیت را هرچه بیشتر فعال کرده‌اند و نتیجه این امر زمانی به ثمر می‌نشیند که اولیا نیز این برنامه ریزی قابل تحسین را حمایت نمایند. در این ایام اولیا لازم است با رعایت موارد زیر با معلمان و فرزندان‌شان همکاری نمایند. این موارد عبارت‌اند از:
- ایجاد محیطی آرام و بی‌استرس برای دانش‌آموزان
- نظارت بر استفاده دانش‌آموزان از برنامه‌های آموزشی که از تلویزیون پخش می‌شود
- نظارت آگاهانه بر استفاده دانش‌آموزان دوره متوسطه اول و دوم از اینترنت
- فراهم کردن اینترنت برای دانش‌آموزان

کلاس‌های درس را کشیده و محل اطلاع‌رسانی و رد و بدل تکالیف و دروس شده‌اند.

البته این وضعیت حتی در کوتاه‌مدت نیز چندان بدون چالش نیست. از جمله اینکه همه معلم‌ها از امکانات فضای مجازی برای تهیه و تولید محتوای صوتی-تصویری-نوشتاری مفید برای ارائه دروس خود اطلاع ندارند و در این زمینه از قبل آموزشی ندیده‌اند تا بتوانند محتوای با کیفیت و تاثیرگذاری آماده کنند.

پیام‌رسان‌هایی نظیر واتس‌آپ، اساساً برای امر آموزش طراحی و مناسب‌سازی نشده‌اند لذا از امکانات کافی برای بارگذاری مطالب آموزشی، تکالیف درسی و نیز پرسش و پاسخ در فضایی جداگانه برخوردار نیستند لذا انبوه پیام‌ها اغلب موجب سردرگمی و حواس‌پرتی دو طرف می‌شود.

به نظر من در این حوزه نمی‌توان تجربه‌های دیگر کشورها را عیناً اجرا و یا کپی برداری کرد. باور بنده این است که ایران یکی از کشورهای پیشرو در حوزه بهره‌مندی متناسب از فرصت‌های فناوری و آموزش‌های تلفیقی و استفاده از فرصت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات است. تجربیات و دستاوردهای ایران در حوزه آموزش و پرورش مناسب و دارای الگوهای قابل عرضه می‌باشد؛ شاید بزرگترین چالش عدم توازن اقدامات دستگاه‌ها در سطح کلان و گستردگی بالای مدارس و تعداد آن، محدودیت منابع و امکانات برای پوشش همه مدارس در نظام آموزشی باشد. تجویزهای متنوع مبتنی بر برنامه درسی و پداگوژی آموزشی کشور محل تامل بوده و با عوامل متعدد دیگر که سبب شده تا تصویر شفافی از مواجهه آموزش و پرورش نداشته باشیم.

در اقدام اول شماره تلفن‌های والدین دانش‌آموزان را به صورت لیست درآوردم و از طریق پتل اس ام اس به صورت روزانه با آنها در ارتباط بودم.

در اقدام بعدی لیست برنامه‌های آموزشی تلویزیونی را در ارتباط با کلاس و دروس مربوطه تهیه نموده و در قالب برنامه روزانه با اولیای دانش‌آموزان هماهنگ می‌نمودم.

بعد از این اقدام از طریق شبکه‌های پیام‌رسان داخلی در بستر اینترنت داخلی با دانش‌آموزان در ارتباط بودم. در این بخش فایل‌های درسی را به صورت پاورپوینت و تولید محتوا در آورده و با دانش‌آموزان به صورت تعاملی از طریق گروه آموزشی به آموزش و یادگیری می‌پرداختم.

با عضویت در شبکه و سیستم شاد زمینه کامل و دقیقتری جهت ارتباط تعاملی با دانش‌آموزان فراهم گردید که باعث تکمیل برنامه‌های آموزشی و یادگیری می‌شد. والدین نیز موظف بودند

- در اختیار قرار دادن گوشی همراه به فرزندان دوره متوسطه اول و دوم

- به دانش‌آموزان توصیه می‌شود تا آموزش مجازی را همانند آموزش مدرسه ای جدی بگیرند. با دقت به مطالب توجه کنند و در صورت اشکال حتماً بدنبال پاسخ سوالات‌شان باشند.

اولیا اگر می‌توانند به فرزندان‌شان در یادگیری کمک کنند در غیر این صورت مابین اقوام از کسی که می‌تواند به فرزندشان در یادگیری کمک کند، یاری بخواهند. برای بسیاری از کودکان در سراسر جهان تنها گزینه برای دریافت آموزش رفتن به مدرسه و تکیه بر دانش معلم است. آموزش در خانه حتی اگر همراه با ارایه دروس به صورت از راه دور (رسانه‌ها یا اینترنت) باشد، مستلزم حضور والدین در منزل و همراهی آنها در روند آموزش و رسیدگی به تکالیف و پایش یادگیری آنها است. مسلم است که انتظار نمی‌رود والدینی که از سواد کافی برای پیگیری دروس فرزندانشان برخوردار نیستند و یا امکان ماندن در خانه و رسیدگی به دروس را ندارند، بتوانند جایگزین مناسبی برای معلم‌ها در کلاس‌های درس حضوری در مدارس باشند.

ایران یکی از کشورهایی است که تقریباً از ابتدای اعلام شیوع بیماری اقدام به تعطیلی منطقه‌ای و سپس سراسری مدارس و دانشگاه‌ها نمود. نحوه برخورد ایران با مسئله تعطیلی مدارس و اقدامات جایگزین به دو شکل عمده انجام گرفته است:

الف) شبکه تلویزیونی آموزش

برنامه‌های آموزشی جایگزین به سرعت با استفاده از زیرساخت شبکه آموزش از تلویزیون کشور پخش شد و تلاش شد که تقریباً روزانه تمام مقاطع تحصیلی از ابتدایی تا پایان متوسطه، برنامه درسی مشخص و از پیش اعلام‌شده‌ای داشته باشند.

ب) آموزش مجازی از طریق اینترنت

در وضعیت فقدان پلتفرم‌های آماده و آزمون شده برای استفاده از روش آموزش الکترونیک، شبکه‌های اجتماعی تنها محل ارتباطی بین معلمان و شاگردان شده‌اند. با توجه به اینکه تا کنون دستورالعمل مشخصی برای مدارس از طرف وزارت آموزش و پرورش ابلاغ نشده، همچنین وضعیت سال تحصیلی و زمان بازگشایی ایمن مدارس نیز نامشخص است، مدارس به صورت سلیقه‌ای، خودجوش و کاملاً متفاوت شروع به اقداماتی در جهت برقراری ارتباط بین کادر آموزشی و دانش‌آموزان نموده‌اند. استفاده از اپ‌های موبایل و پیام‌رسان‌های داخلی و خارجی به نظر فعلاً تنها جایگزین کلاس درس باشند. در وضعیت فیلترینگ پیام‌رسان‌های پرمخاطب و دارای قابلیت‌های مختلف همانند تلگرام، در حال حاضر واتس‌آپ و اینستاگرام جور

از طریق ارسال پیامک و یا در فضای مجازی نتایج حاصله را گزارش دهند.

نتیجه گیری

ویروس کرونا تمام جهان را دربرگرفته و طبق اعلام یونسکو بیش از ۹۰ درصد دانش‌آموزان دنیا تحت تاثیر قرار گرفته و آموزش‌های رسمی آنها تعطیل شده است. این شرایط به گونه ای است که از جنگ جهانی دوم به این سو، نظیر چنین حادثه‌ای را نداشته‌ایم و تاثیر آن در کشورهای مختلف، متفاوت است. برخی کشورها آموزش‌های مجازی را از گذشته به صورت جدی دنبال کرده و بسترهای آن را فراهم کرده بودند و مسلماً آمادگی بیشتری در این شرایط داشتند؛ اما در برخی دیگر آموزش‌های مجازی به صورت جدی دنبال نشده که متأسفانه کشور ما نیز در همین ردیف قرار می‌گیرد.

سال‌هاست درباره آموزش مجازی در کشورمان صحبت می‌شود اما تا کنون به صورت جدی وارد فاز عملیاتی نشده بودیم؛ اما در شرایط خاص کنونی این نوع آموزش‌ها پررنگ شده و اقداماتی در حال انجام است. بیماری کرونا و هراس از ابتلای به آن دغدغه‌ای فراموش‌نشده در این روزها برای خانواده‌ها است اما حضور آموزش‌های مجازی در سطح خانه‌های ایرانی و پی‌گیری امر تعلیم و تربیت تجربه‌ای جدید برای خانواده‌ها و دانش‌آموزان است و همدلی را بین اولیا و مربیان ایجاد کرده است. حضور دانش‌آموزان در کلاس‌های مجازی و توجه به آنها و کیفیت مطالب ارائه شده به دانش‌آموزان حایز اهمیت است که خوشبختانه در این زمینه معلمان فداکار دست به کار شده‌اند تا از اتلاف وقت فرزندان این مرز و بوم جلوگیری شود. اکنون که تصمیم بر این شده برای مقابله با ویروس کرونا، دانش‌آموزان در منزل بمانند، بهترین روش برای تداوم امر تعلیم و تربیت آموزش‌های مجازی (آموزش با روش کلاس درس معکوس) است. برای این منظور ضروری است مدیران مدارس، خانواده‌ها و دانش‌آموزان با همراهی و هماهنگی با معلمان در کیفیت هرچه بیشتر این آموزش‌ها تلاش کنند. طبق مفاهیم سند تحول بنیادین، مدرسه صرفاً یک محیط فیزیکی نیست بلکه یک مفهوم ترکیبی و به نوعی حلقه وصل معلم، دانش‌آموز، خانواده و سازمان است. ما شعار مدرسه محوری می‌دهیم اما در عمل مدرسه محوری به این معناست که هم تخصص حرفه‌ای مدرسه دیده شود و هم اختیار برنامه ریزی داشته باشد. برنامه ویژه مدرسه (بوم) گام خوبی در راستای تحقق مدرسه محوری است که اگر انجام شود کارآمد است. باید آموزش‌های حضوری و فیزیکی را با فناوری اطلاعاتی ادغام کنیم که مدرسه هوشمند بخشی از آن است. ما هرساله تعطیلی مدارس را به علل مختلف

همچون آلودگی هوا، سیل، زلزله وغیره شاهدیم. اگر در آن مواقع آموزش مجازی را اجباری و آن را تمرین می‌کردیم در مواجهه با تعطیلی ناشی از کرونا کمتر دچار مشکل می‌شدیم. فرصت طلایی برای آموزش و پرورش در جهت تحقق سیاست‌ها و چرخش‌های تحول آفرین که در شرایط عادی امکان بروز و ظهورش نبوده، فراهم شده است. همه جا کانون یادگیری شده و کانون‌های یادگیری از مدرسه به خانواده و به سایر مکان‌های فرهنگی و تربیتی گسترش یافته و نظام پژوهش محور در فرآیند یادگیری محقق می‌گردد. دانش‌آموز به عنوان کنشگر اصلی و پژوهشگر بعنوان دانش‌آموز پژوهنده ایفای نقش کند.

پیشنهادات

امر آموزش و تربیت دانش‌آموزان و توجه به آموزش و پرورش را باید در اولویت‌های اصلی قرار داد و در این راستا نباید مقهور ضعف و محدودیت شد. وجود محدودیت‌ها و یا ضعف در هریک از اجزای این طرح نباید مانع شکل‌گیری شبکه یادگیری ملی و ارائه خدمات بایسته باشد بلکه باید با مهیا نمودن همه ظرفیت‌ها و فرصت‌های ممکن نحوه بهره‌مندی متفاوت را برای همه دانش‌آموزان، معلمان و خانواده‌ها میسر کرد و با بسیج همه توانمندی‌ها از دولت، نهادهای مردمی، خیرین و خانواده‌ها جهاد آموزشی و پرورشی را با تامین منابع و امکانات و بسته یادگیری ویژه برای همه بخصوص مناطق کم‌برخوردار مهیا نمود و درس‌های این دوره را برای گسترش و فراگیر کردن قانونمندی خدمات ارزش افزوده را برای آموزش و پرورش تراز سند تحول فراهم نمود.

تعریف نشدن سازوکارهای همکاری مستمر و نقش‌پذیری‌ها در یک پلتفرم یکپارچه، عدم دسترسی مناسب به زیرساخت‌های پویا و محدودیت‌های دسترسی، نبود پهنای باند پاسخگو برای استفاده آموزشی و یا هزینه‌های مرتبط با آن برای خانواده، نبود محتوای فراگیر متناسب با برنامه درسی برای دوره‌ها و پایه مختلف تحصیلی، محدودیت منابع و خدمات محتوایی با توجه به توانمندی‌های دانش‌آموزان، فراهم نبودن محیط‌های یادگیری شخصی متناسب با توانمندی‌ها و ظرفیت دانش‌آموزان، عدم بهره‌مندی بخش قابل توجهی از دانش‌آموزان به تجهیزات سخت‌افزاری از جمله محدودیت‌هایی است که در ارائه آموزش الکترونیکی در شرایط فعلی وجود داشته و می‌تواند چالش اصلی برقراری عدالت آموزشی باشد؛ در عدالت آموزشی توجه به مناطق کم‌برخوردار در اولویت بوده چرا که دسترسی‌های الکترونیکی مناسب نیست و یا خانواده‌ها توان تامین ابزارها و وسایل ارتباط به شبکه‌های مجازی را ندارند. با ورود فرآیند یادگیری و یاددهی در فضای مجازی نباید حاکمیت

اهدای تبلت به دانش آموزان بی بضاعت در مناطق کم برخوردار
آموزش دانش آموزان جهت استفاده از کلاسهای مجازی
رایگان بودن بسته های اینترنتی برای اهداف آموزشی
ارتقا دادن سطح اپلیکیشن شاد
آماده کردن زیر ساختها و بستر سازی لازم برای تقویت
اینترنت در مناطق روستایی

واژه نامه

1. Self-selection	خودگزینی
2. Self-directed	خود هدایتی

فهرست منابع

- [1]. Haji Hosseini. Factors affecting cyberspace addiction based on social norms and lifestyle among primary school students in Jinnah region. Ormoz Research Journal (Appendix No. 2): 2014;113-85. [Persian]
- [2] Rezaei, Abdul A. Pathology of the lack of effective presence of religious culture and ethics in cyberspace, the second regional conference on ethics and information technology, Tehran, 2015.
- [3] Karampur. Identifying and checking the status of appropriate characteristics of organizational excellence in education. 2015
- [4] Taklawi H. The impact of education related to the issues of activating the parents and teachers association on the society. Journal of Education and Learning, 2014;1(1): 44-59.
- [5] Bahrami A. Analysis of issues related to the activation of Arak Parents and Teachers Association, 2014; 15(5):1-9.
- [6] Barzegari Zamini Researcher's attitude and review and analysis of activating parents and teachers association, 2012; 2(3): 56-38.
- [7] Babaei M. In-depth attitude about Persian primary education and the relationship with activating the Association of parents and teachers of new educational ideas, . 2015;7(1): 64-49.
- [8] Jalali. investigating the efficiency of research in relation to the activation of the parent-teacher association, master's thesis, Tehran, 2016.
- [9] Jafari A, Khalatbari J, Todar SR, Abelfathi H. Investigating the impact of new findings

برنامه درسی، حاکمیت اصول و ارزش ها در نظام آموزش و پرورش را نادیده بگیریم و به نظام آموزشی بسنده کنیم؛ این بزرگترین خطای استراتژیک است که بعدها گریبان نظام آموزش و پرورش را می گیرد. مثل کنکور که معضل بزرگ نظام تعلیم و تربیت است.

بسیاری از معلمان از ارسال مطالب درسی با استفاده از تلگرام و سایر شبکه های اجتماعی استفاده می کنند اما در حال حاضر به معلمان و دبیران و افرادی که در استفاده از جتوجبرا یا سایر نرم افزارها مهارت دارند توصیه می شود که مطالب ریاضی مربوطه را با خروجی های GIF یا پویا نمایی در اختیار سایر همکاران و دانش آموزان قرار دهند.

ممکن است برخی از همکاران از نرم افزارهای تولید محتوای الکترونیکی استفاده کنند . خیلی ساده می توان از یک نرم افزار ضبط صفحه دستکناپ استفاده کرد . این به اشتراک گذاری دانش از سوی افراد باصلاحیت نقش مهم منتورینگ افراد کم تجربه توسط افراد باتجربه را ایفا می کند. در پژوهشی که پیشتر به آن اشاره شد معلمان و دبیران اظهار کردند که بسیاری از تجارب را به صورت غیر رسمی از همکاران خود مثلاً با استفاده از تماشای فیلم تدریس آنها در تلگرام به دست آورده اند.

اینجاست که دسترسی امن به شبکه مدارس ضروری به نظر میرسد تا دانش آموزان و معلمان مدارس مختلف سراسر کشور باهم در ارتباط باشند و به بحث و بررسی در خصوص مباحث درسی بپردازند

ناگفته نماند نرم افزارهایی وجود دارند که امکان تدریس آنلاین یا مدرسه آنلاین یا همان کلاس های مجازی را فراهم می کنند برخی از این نرم افزارها رایگان و برخی دیگر مستلزم پرداخت هزینه هستند که می توان با استفاده از آنها تدریس یک درس را طراحی کرد. هرچند استفاده از برخی از این نرم افزارها نیازمند سطح بالاتری از دانش و شایستگی های دیجیتال است.

به والدین محترم نیز توصیه می شود که با نظارت خود حداقل زیرساخت های سخت افزاری و نرم افزاری را برای برقراری ارتباط دانش آموز با معلم خود فراهم کنند. گذر از این بحران هم کاری و مشارکت کارشناسان، معلمان و دانش آموزان سراسر کشور را می طلبد.

سایر راهکارها و پیشنهادات

۷ دادن درسنامه ب بچه ها

تهیه فیلم های تدریس و ریختن روی فلش و تحویل به دانش آموز و استفاده از متن های چند رسانه ای مثل متن؛ گرافیک؛ انیمیشن های آموزشی در فایلها

- [12] Hasanabadi A, Asghari Nikah, Khoshbat Investigating the effectiveness of research on the activation of parents and teachers association. Country Research Quarterly, 2015; 1(4):489-473.
- [10] Rashidi Zafar, Jan Zaghari, Shaghaghi. The effectiveness of game therapy on improving social behavior, 2016; 6(1):69-77.
- [11] Navabakhsh M. The role of religion and religious beliefs on mental health. Religious research. 2014;(14):71-94.

